

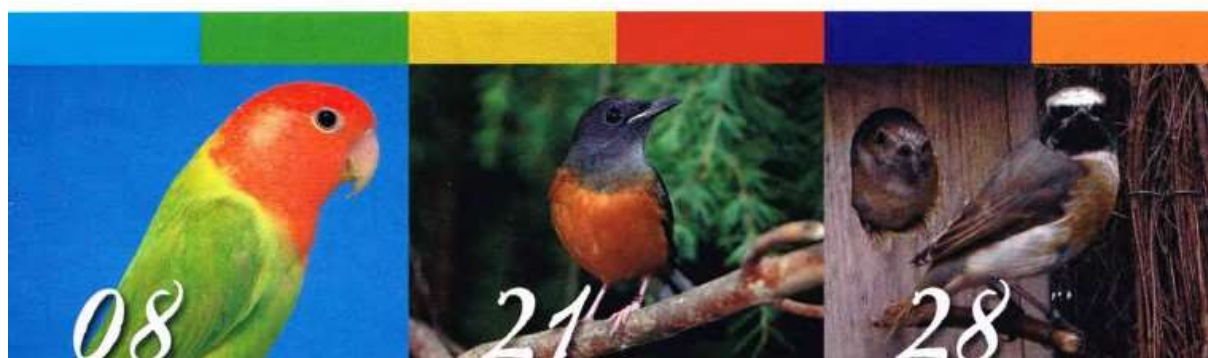
Onze Vogels

maandblad van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers

nummer 1
januari 2012

■ Napoleonwever ■ Schamaliesters

- 04** Napoleonwever **07** Nieuwe bondssecretaris **08** Opaline bij psittaciformes **11** Column voorzitter **13** Vogelkunde **14** Tierelier **17** Boekbespreking **18** Reggio nell'Emilia **21** Schamalijssters **25** Column keurmeester **26** Afscheid Piet Deley **28** Gekraagde roodstaarten **30** Vraag en aanbod **31** Bondsmededelingen **33** NBvV info **34** kalenderartikel

Foto voorpagina: Roodborstje, *Erithacus rubecula*. Dankzij de oranje borst is de roodborst met geen enkele andere Nederlandse vogel te verwarren. De vogel jaagt vanaf een uitkijkpost in het eigen territorium op insecten en duldt daarbij buiten het broedseizoen geen soortgenoten. Jonge vogels hebben een geheel gevlekt verenkleed, zonder oranje. In het najaar van het eerste jaar krijgt de vogel zijn volwassen verenkleed. De zang van de roodborst begint met een serie hoge tonen en is het grootste gedeelte van het jaar te horen. De vogel laat daarnaast vaak snel achter elkaar een serie harde tik klanken horen. De roodborst bouwt een diep nest op de grond, bijvoorbeeld tussen graspolen of boomwortels. In de winter trekken de vogels soms over een korte afstand naar het zuiden, maar de meeste vogels overwinteren in Nederland. De Nederlandse populatie wordt 's winters aangevuld met roodborsten uit broedgebieden verder naar het noorden en het oosten. **Foto:** Piet de Dreu

NBvV

Lidgegevens: 'Onze Vogels' is het maandelijkse tijdschrift van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers. Een organisatie van vogelliefhebbers met ca. 30.000 leden. De NBvV is opgericht in 1933. De totale oplage van 'Onze Vogels' bedraagt 32.000 exemplaren. Het tijdschrift wordt toegezonden aan leden, verspreide leden en binnen- en buitenlandse abonnees. Men wordt lid van de NBvV door zich aan te sluiten bij een van de circa 540 plaatselijke verenigingen van de bond. Ook bestaat de mogelijkheid om verspreid lid te worden: iemand die principieel geen lid wenst te worden van een afdeling/vereniging kan verspreid lid worden van de NBvV. Een verspreid lidmaatschap kost € 35,- per jaar. **Abonnementen:** Nederland € 25,-, België € 27,-, priority Europa € 60,-, Landen buiten Europa € 90,-. Verspreid lid buitenland: bovengemelde bedragen met € 10,00 verhoging. Het abonnementsjaar loopt van 1 januari tot en met 31 december.

Adres: NBvV, Postbus 74, 4600 AB Bergen op Zoom, tel. 0164-235007, e-mail: info@nbv.nl, website: www.nbv.nl. A/RN-AMRO bank: 46.89.59.262. BIC: ARNANL2A. IBAN: NL55ARN0468959262. ING bank: 11.48.324. BIC: INGBNL2A. IBAN: NL96INGB0001148324. Voor België: 000-0156074-01. T.n.v. Ned. Bond van Vogelliefhebbers. De NBvV staat ingeschreven in het verenigingsregister van de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Breda onder nummer 40280824.

Redactie: Albert Zamer (algemeen kopij en interviews), Pieter van den Hooven (trouwen), Jan de Binné (eindredactie en zangkanaries), Henk van der Wal (postuunkanaries), Theo van Kollenburg (Meurkanaries), Ger Essenberg (struiken-, insecten- en nectareters), Piet Onderdelinden (eindredactie en kranznavels), John van der Jagt (Europese cultuurvogels), Tino Simons (eindredactie), Hans van der Sraam (redactieoordnatie en jeugd), Klaas Snijder en Wil Groot (tekstcorrectie).

Redactieadres: Bonds bureau NBvV t.a.v. redactie Onze Vogels, Postbus 74, 4600 AB Bergen op Zoom.

Tel. 0164-235007 e-mail: hans.osterstrom@nbv.nl **Zakelijke advertenties:** Tarieven voor zakelijke advertenties zijn te verkrijgen bij Piet Deley op het bondsbureau te Bergen op Zoom. Voor 'Vraag en aanbod' advertenties

wordt verwezen naar de des betreffende tarieven en voorwaarden elders in dit blad. De sluitingstermijn voor zakelijke advertenties is uiterlijk 6 weken voor verschijningsdatum.

Verantwoordelijkheid: De Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers is niet verantwoordelijk voor de gepubliceerde advertenties en kent geen verplichting tot het opnemen van advertenties. De auteurs blijven verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikelen. Door publicatie neemt de NBvV geen enkele verantwoordelijkheid op zich. Overname van artikelen, illustraties, foto's of gedeeltes daarvan is zonder schriftelijke toestemming niet toegestaan.

Vormgeving: Aad Koeleman, X-Media Solutions, Doetinchem.

Druk: Senefelder Misset B.V., Doetinchem. Het volgende nummer wordt ter post bezorgd in de tweede volle week van de volgende maand.

Beeindiging lidmaatschap: Afdelingsleden kunnen, indien gewenst, hun lidmaatschap beëindigen middels opzegging bij de vereniging waar zij lid zijn. Dit kan per kwartaal.

Verspreide leden kunnen hun jaarlidmaatschap telkenmale per 31 december opzeggen via het Bonds bureau.

colofon

Kweek met de Oostelijke napoleon

Enkele jaren geleden heb ik de beschikking gekregen over een grotere tuin en heb ik besloten weer een volière te bouwen. Wevers hebben altijd mijn interesse gehad en daarom ben ik op internet eens om me heen gaan kijken. Zo kwam ik in contact met de Werkgroep voor Ploceidae (WvP - <http://www.ploceidae.eu>).

Man

Na het twee jaar geprobeerd en slechts tegenslagen te hebben gehad met de zwartbuikwever (*Euplectes nigroventris*), heb ik besloten om het te proberen met de oostelijke napoleonwever (*Euplectes afer taha*).

Oorsprong

Van oorsprong komt deze oostelijke napoleonwever voor in Afrika. Van Soedan, via Kenia en Tanzania tot in Zuid-Afrika. Het verspreidingsgebied overlapt gedeeltelijk dat van de westelijke napoleonwever (*Euplectes afer afer*). Deze laatste komt echter meer in het westen van het Afrikaanse continent voor. Beide soorten echter ten zuiden van de Sahara.

De napoleonwever kent naast de twee genoemde nog twee ondersoorten, de

noordelijke napoleonwever (*Euplectes afer strictus*), voorkomend in Ethiopië, en de *Euplectes afer niassensis*, voorkomend in het zuiden van Angola en het noorden van Namibië. Beide zijn voor zover mij bekend niet binnen de hobby geïntroduceerd. De eerder in de literatuur beschreven vijfde ondersoort, *Euplectes afer ladoensis*, is recentelijk erkent als *Euplectes afer taha* en daarmee is één ondersoort komen te vervallen.

Beschrijving

Aangezien het te verwachten is dat de ondersoorten kruisen, dienen de vogels van de verschillende ondersoorten gescheiden gehouden te worden. De oostelijke napoleonwever is iets kleiner dan de westelijke vorm en meet

ongeveer 9,5 - 10,5 cm. De man van de oostelijke vorm mist de voor de westelijke napoleonwever karakteristieke gele band over de borst en heeft een zwarte borst en buik van onderkant snavel tot aan het onderdek van de staart. Verder heeft de man een gele kap en nek, maar een duidelijke zwarte band tussen de schouders op de rug. Onder deze band loopt het geel dan door tot op het bovenstaartdek. De snavel is in het broedseizoen zwart van kleur en wordt met de rui naar het winterkleed hoornachtig van kleur. En in deze rui naar het winterkleed verandert het uiterlijk van de mannelijke wever in dat van de vrouwelijke wever. Voor veel mensen zijn de mannelijke vogels en de poppen dan niet meer van elkaar te onderscheiden. De pop heeft naast de

Leonwever *Euplectes afer taha*

Nest

Ei

Ei en 5 à 6 dagen oud jong

voor *Euplectes* soorten karakteristieke oogstreep, die bij de napoleonwever doorloopt tot bijna achter op de kop, een vaalbruin bovenlichaam met bruinomzoomde zwarte veren. Het

Pop

onderlichaam is wit tot crème en gaat over in een gelige borst met opvallende korte dunne zwarte streepjes. Op basis van deze gelige borst en de duidelijke streepjes zijn de poppen van de oostelijke vorm van die van de westelijke vorm te herkennen. De westelijke vorm heeft namelijk een veel egaler gekleurde borst, die bruiner is van kleur.

Volière

Mijn volière heeft wel een binnenverblijf (2 x 1 x 2 meter), maar is gesitueerd in een ongeïsoleerde houten nieuwbouw garage. De buitenvolière bestaat uit twee delen. Eén deel van 2 x 2 x 2 meter en hieraan gekoppeld een vlucht van 2 x 1 x 2 meter, die doormiddel van een schuif van 40 cm hoog en 50 lang met elkaar verbonden

den kunnen worden. De vlucht had ik aan de volière gebouwd voor het koppel geelmantelvida's (*Euplectes m. macrourus*) dat ik bezat, maar nu verhuisd is. In beide delen staat 1 meter hoog stevig gras naast wat kleiner en fijner gras en zegge. In de vlucht staan een kleine conifeer en een lijsterbes. In het grotere deel staan bamboe, een dode krulwilg en één zijkant (noord-west) is bekleed met klimop. Tegen de achterkant (noord-oost) zijn wilgenteenmatten bevestigd. Om voldoende zitgelegenheid te creëren, zijn in de beide delen van de volière berkentakken bevestigd. De bovenkant is afgedekt met doorzichtige golfplaten. Naast de napoleonwevers (1-3) zijn in de volière goudmussen (*Passer luteus*), St Helenafazantjes (*Estrilda astrild*) en >

- › een Timor zebra-vink (*Taeniopygia guttata*) gehuisvest. In het grotere deel leven op de grond harlekijnkwartels (*Coturnix delegorguei*) en in de vlucht Chinese dwergkwartels (*Coturnix chinensis*).

Als voeding krijgen de vogels (standaard) tropenmix en een mengsel van $\frac{1}{4}$ kanariemengsel, $\frac{1}{4}$ of onkruidzaad, $\frac{1}{4}$ witzaad en een $\frac{1}{4}$ graszaad. Dit wordt aangevuld met trosgierst, insectenpaté, fruit en grit. Van maart tot begin november krijgen ze ook onbeperkt de beschikking over buffaloe- en meelwormen. Als nestmateriaal bied ik bruine en gebleekte kokosvezel, dierhaar, stukjes touw, tabaksvezel en vers gesneden gras aan als daar vraag naar lijkt te zijn.

Kweek

Nadat eind mei de mannelijke geelmantelwida en de zwartmasker roodbekwever (*Quelea quelea*) verhuisd zijn naar werkgroepleden, keert de rust terug in de volière en was de napoleonman snel in prachtkleed. Overal tussen het hoge gras maakten echter zowel de man als één van de poppen een begin met verschillende nesten. Een tweetal nesten was completer, maar echter zo dun dat je er doorheen kon kijken. De nesten bestaan voor bijna 100% uit gebleekte kokosvezel. Hier en daar zit een blad van het hoge gras tussen geweven, maar niets van het fijne lange gras dat in de volière is aangeboden, is gebruikt. Geen van de nesten was aan de binnenkant bekleed met ander materiaal.

Op 21 juni ontdekte ik in een nest drie eieren. Het nest was op ongeveer

Ongeveer 5 dagen oud jong in het nest

14 dagen oud jong na het verlaten van het nest

Jong van 28 dagen oud

80 cm hoogte tussen het stevige gras gemaakt. Het was op zo'n 10 cm van het gaas aan de zuid-west kant van de vlucht gemaakt. Dat baarde me zorgen, omdat regen en wind hier vrij spel hebben. Ik wist echter niet zeker hoe lang de eieren er al lagen. Toen ik een week later weer controleerde lagen er een goed doorvoed jong en een onbevruucht ei in het nest. Waar het derde ei (of tweede jong?) gebleven was, blijft een raadsel. Het onbevruichte ei was wit met donker bruinzwarte spikkels en was ongeveer 1,6 centimeter groot. De wevers zijn vogels met een schoon nest en je zult er geen ontlasting in vinden. In de dagen erna heb ik het nest in de gaten gehouden en het leek of alleen de pop het jong hoofdzakelijk met buffalowormen, spinnetjes en vliegjes voerde. De man was met name bezig met het uit de buurt houden van de andere vogels.

Het jong groeide voorspoedig en al snel ligt het met de kop in de opening van het nest. Het nest is beperkt van grootte (8 x 6 x 12 centimeter) en ik vroeg me af of er überhaupt voor twee jongen plaats zou zijn geweest. Na 12 dagen is het jong uitgevlogen en opval-

lend genoeg, na twee dagen is de man begonnen tot het grotendeels uit elkaar halen van het nest. Dit is opmerkelijk omdat de jonge wevers de nesten na het uitvliegen vaak nog als overnachtingplaats gebruiken. Gezien de toch relatief koude en natte maand juli (2011), met nachten tot een graad of 10 °C 's nachts, hield ik mijn hart vast. Het is nu echter de laatste week van augustus en het jong zit in blakende gezondheid in het territorium van de man.

Al snel na het uitvliegen van het jong werd er ook een nieuw nest gemaakt. Mooi dik en tussen een aantal stevige grastengels geweven. Ik kon het niet laten om na een week toch even te controleren; twee eieren. De broedduur is ongeveer twee weken en ik besloot in ieder geval een dag of tien niets te doen. Toen ik op dag 12 en dag 14 controleerde lag er nog één duidelijk volgroeit ei. Op dag 15 lag het koude ei er nog steeds en heb ik het verwijderd samen met het nest. Ik verwacht dat het broedseizoen nu over is voor mijn wevers. Volgend jaar hoop ik met de inmiddels iets grotere groep (3 - 6) opnieuw succesvol te kweken met de oostelijke napoleonwever. ◀

Bronnen

Birds of Kenya & Northern Tanzania, DA Zimmerman et al, Helm Field Guides
Ian Sinclair's Field guide to the birds of southern Africa, Ian Sinclair
<http://www.ploceidae.eu/tahanapoleonwever.html>
<http://avibase.bsc-eoc.org>
http://www.biodiversityexplorer.org/birds/ploceidae/euplectes_afer.htm

Mijn naam is Ton Koenen, ben 59 jaar oud en met mijn vrouw woonachtig in Bruchem, een dorp in de gemeente Zaltbommel gelegen tussen de Maas en de Waal in het uiterste westen van de provincie Gelderland.

Even voorstellen

Nieuwe bondssecretaris

Rond mijn twaalfde jaar werd ik gegrepen door de vogelhobby, doordat ik vogels had gezien op een tentoonstelling en er ook een man op de markt stond met vogels in mijn toenmalige woonplaats Geldermalsen. In dit dorp was een vogelvereniging en daar ben ik in 1967 lid van geworden. In totaal ben ik 19 jaar lid geweest van deze vereniging en 14 jaar daarvan heb ik meegewerkt in de TT commissie. Toen het in 1975 slecht ging met die vereniging ben ik toegetreden tot het bestuur als tweede voorzitter. Enkele jaren later, ik was toen 25 jaar, nam ik de voorzittershamer over en was toen de jongste voorzitter in de regio.

Op dat moment woonde ik al niet meer in Geldermalsen en toen ik promotie maakte binnen mijn werk en daardoor nog verder weg moest gaan wonen, heb ik besloten om te stoppen bij deze vereniging. In die tijd heb ik mij over laten schrijven naar vogelvereniging "Het Bonte Boertje" in Aalst (gld) en daar ben ik nog steeds lid.

Ik was slechts kort lid van deze vereniging toen ik gevraagd werd om voorzitter te worden en dat heb ik dan ook gedaan. Op dit moment vervul ik nog steeds deze functie en met deze vereniging hebben we behoorlijk aan de weg getimmerd om de vogelsport naar buiten uit te dragen.

In het jaar 1997 werd ik gevraagd om toe te treden tot het districtbestuur Gelderland in de functie van secretaris. Ik heb dat gedaan en in het begin gelijk turbulente tijden meegemaakt, zodanig dat ik me afvroeg wat doe ik hier. Omdat ik mij niet snel uit het veld laat slaan, zijn we doorgegaan en alles is uiteindelijk heel goed terecht gekomen. In 2007 ben ik voorzitter geworden van het district Gelderland en die functie moest ik noodgedwongen combineren met de functie van secretaris. Dit omdat de kandidaten voor een functie in het districtbestuur niet voor het oprapen lagen.

Terugkijkend op die jaren kan ik zeggen dat ik mijn rugzakje op bestuurlijk niveau behoorlijk gevuld heb en ondanks dat werd ik toch overvallen door de vraag om eens na te denken over een functie binnen het hoofdbestuur van onze bond. Als je nadenkt over een dergelijke vraag en je betreft daarbij je ervaring dan is het eigenlijk een logische stap die je gaat maken en dat was voor mij de reden om enkele gesprekken te gaan voeren. Na alles goed overdacht te hebben en dit alles nadrukkelijk besproken te hebben met mijn vrouw, heb ik besloten om deze vraag positief te beantwoorden en daarmee een nieuwe uitdaging aan te gaan. In het dagelijkse leven ben ik politie-

man, waarbij ik moet opmerken dat het einde van deze loopbaan met rasseschreden naderbij komt en dat is ook een van de overwegingen geweest bij mijn beslissing.

Naast mijn bestuurlijke activiteiten ben ik in 2004 ook nog begonnen met de cursus keurmeester tropische vogels en deze heb ik in 2006 met een positief resultaat afgerond. Omdat ik toch in de studie sfeer zat ben ik gelijk doorgegaan met de specialisatiecursus zebra-vinken en japanse meeuwen. Ook deze cursus heb ik met goed gevolg afgerond.

Natuurlijk heb ik nog steeds vogels. Ik kweek met diverse tropische vogels en enkele soorten parkieten, maar in hoofdzaak kweek ik met zebra-vinken en Australische prachtvinken. Zoals u ziet steek ik veel vrije tijd in onze prachtige vogelhobby en dat doe ik nog steeds met veel plezier.

Tot het moment dat de leden over mijn kandidatuur kunnen stemmen, in mei 2012, loop ik met allerlei activiteiten binnen het hoofdbestuur mee om zodoende snel op vlieghoogte te komen, in de hoop door de AV als nieuw lid van het hoofdbestuur benoemd te worden.

Graag tot ziens, waar en wanneer dan ook. <

Opaline combine

met andere SL mutanten bij

Er zijn waarschijnlijk weinig mutaties die visueel zo attractief zijn als de opaline bij psittaciformes (dat zijn papegaai- of parkietachtige). Opaline is een SL (Sex-linked) of geslachtsgebonden recessieve mutatie die de verspreiding van de aanwezige kleurstoffen (zowel eumelanine als psittacine) gaat herschikken. Dit kan mooie vogels tot gevolg hebben.

Er zijn afspraken in de vogelwereld die stellen dat combinaties van twee eumelanine mutaties of twee psittacine mutaties samen in één vogel niet kunnen. Maar opaline is daarop de uitzondering en de enige mutatie die zowel met eumelanine als psittacine mutaties kan gecombineerd worden. We krijgen regelmatig de vraag van liefhebbers hoe ze nu best opaline kunnen combineren met andere SL mutanten. Het is immers niet evident om een schema uit te werken waarbij we beide factoren in één vogel kunnen krijgen. Opaline is een recessieve mutatie die zich op het Z-chromosoom of het geslachtschromosoom bevindt en als we de klassieke theorie van Mendell volgen komen we er in geen geval uit. Theoretisch gezien lijkt het onbegonnen werk, want om het even welke formule we uitwerken, we krijgen die SL mutaties nooit samen zichtbaar aanwezig in één vogel.

Ik haal hier om te beginnen als voorbeeld de combinatie van opaline en cinnamon aan. Beide mutanten vererven SL recessief. Later in een tweede deel zal ik er ook nog SL ino en pallid bij betrekken. Daarmee hebben we dan de meest voorkomende SL mutanten behandeld. Ter info: bij grasparkieten is er nog een SL recessieve slate mutatie en bij de catharinaparkiet een incomplete dominante SL greywing mutant, deze beide werden niet opgenomen in mijn artikel. Clearbody zullen we wel behandelen want Clearbody is immers

de (verouderde) naam welke grasparkietenkwekers gebruiken voor pallid.

Zoals gesteld beginnen we met opaline en cinnamon.

Als we een cinnamon groene man met een opaline groene pop verparen, krijgen we in theorie:

50 % cinnamon groene poppen

50 % groen/cinnamon/opaline mannen

Hier zijn alle poppen uit deze combinatie cinnamon groen en de mannen zijn uiterlijk groen, maar split voor cinnamon en split voor opaline. Dat houdt dus in dat deze mannen op één geslachtschromosoom van het paar gemuteerd zijn voor cinnamon en op het andere geslachtschromosoom gemuteerd zijn voor opaline.

Maken we de omgekeerde combinatie en verparen we een opaline groene man met een cinnamon groene pop, dan krijgen we in theorie:

50 % opaline groene poppen

50 % groen/cinnamon/opaline mannen

Dus hier opaline groene poppen en groene mannen split voor cinnamon en split voor opaline.

Werken we de formule verder uit met de combinatie van groene mannen split opaline en split cinnamon en een groene pop, dan zouden dooruit in theorie enkel cinnamon groene en opaline groene poppen geboren worden. De mannen uit deze combinatie zijn uiterlijk groen, maar of split opaline of split cinnamon.

Maar bij deze combinaties zien we

Opaline-cinnamon groen

toch dat er regelmatig poppen geboren worden die al opaline-cinnamon groen zijn en bijgevolg beide mutanten al gecombineerd zijn. Bij deze poppen is dus zowel cinnamon als opaline op hun enige actieve Z-chromosoom terechtgekomen en krijgen we de combinatie van beide kleuren te zien. Het mechanisme achter deze combinatie noemen we crossing-over. Dus wanneer we opaline of om het even welke SL mutant willen combineren met een andere geslachtsgebonden mutatie, (lees mutaties op het Z-chromosoom), dan hebben we steeds een crossing-over nodig. Zonder deze crossing-over lukt het immers niet. Terechte vraag van veel kweker is dan ook hoe komen we aan die crossing-over? En wat is een crossing-over precies? Om dat goed te begrijpen moeten we er toch eens even wat genetica bijnemen.

ren

psittaciformes (1)

Opaline-pallid groen

Chromosomen en co

Elk levend wezen is opgebouwd uit een aantal cellen (zo heeft de mens er een paar miljard en sommige wezen bestaan amper uit één cel). In elk van deze cellen vinden we een celkern met daarin de chromosomen. In deze celkern liggen de aanwezige chromosomen steeds per twee, we spreken daarom ook van een chromosomenpaar. Op deze chromosomen liggen de erfelijke kenmerken. Deze kenmerken kunnen veranderen, dat noemt men dan mutanten. Er zijn twee verschillende types chromosomen, de autosome en de SL (sex-linked) of geslachtschromosomen. Elke cel bezit een aantal autosome of autosomaal chromosomen. Op deze autosomen liggen de autosomale eigenschappen (mutaties). Het aantal autosome chromosomen is verschil-

lend van soort tot soort.

Daarnaast hebben de meeste vogelsoorten ook nog een paar 'geslachtschromosomen'. Bij een vogel man zien we dat er twee (actieve en gelijke) geslachtschromosomen aanwezig zijn. Deze worden Z chromosoom genoemd. Bij een pop is er één (actief) Z chromosoom en één veel kleiner geslachtschromosoom. Dat kleiner exemplaar werd W chromosoom genaamd. Ter info: Dit is enkel het geval bij vogels, vlinders en reptielen, bij zoogdieren is het net andersom – dus ook bij mensen - daar heeft de vrouw tweemaal een actief chromosoom - hier spreken we van X chromosoom en de man een actief (X) en een kleiner (Y) chromosoom. Omdat enkel dit chromosomenpaar bij de beide geslachten verschillend is spreken we hier van de geslachtschromosomen. Bij de pop moet men het Z chromosoom als actief beschouwen en het W chromosoom is in feite een stuk niet coderend heterochromatine waar bij vogels geen genen voor de kleur op te vinden zijn.

Voortplantingscellen

Deze chromosomen zitten zoals gezegd in elke cel van het lichaam. De taak van de cellen bestaat er o.a. in om te zorgen voor de ontwikkeling van de vogel en het onderhoud van het vogellichaam. Maar naast de gewone lichaamscellen hebben we ook de voortplantingscellen die aanwezig zijn bij de beide seksen. Ook deze dragen de erfelijke informatie van de oudervogel.

Uit deze voortplantingscellen ontwikkelen zich bij de poppen de eicellen en bij de mannen de zaadcellen. Dat proces is wat men meiose noemt. Het grote verschil tussen deze eicellen of zaadcellen en normale lichaamscellen bestaat er in dat de voortplantingscellen slechts een enkelvoudig stel chromosomen, dus van elk paar slechts één chromosoom, hebben. Gewone cellen hebben van elk chromosoom twee kopijen. De reden waarom is eenvoudig. Wanneer er een bevruchting plaats vindt combineert de zaadcel zich met de eicel. Daardoor wordt een chromosoom van de ene ouder (de helft van een chromosomenpaar) opnieuw gecombineerd met een chromosoom van de andere oudervogel (de andere helft van het paar). Samen vormen ze op hun beurt een nieuw

chromosomenpaar. Met andere woorden, de chromosomenparen van een jonge vogel bestaan steeds uit één chromosoom van vader en één van moeder. Daardoor hebben we genetisch 50% de eigenschappen en erfelijke aanleg van de vader en ook 50% van de moeder.

Wanneer een recessieve eigenschap aanwezig is op één van beide chromosomen is deze eigenschap niet zichtbaar. De kleurmutatie moet immers op beide chromosomen van het paar gemuteerd zijn, wil deze kleur te zien zijn. Wanneer een recessieve mutatie enkel op één chromosoom van het paar aanwezig is de vogel heterozygoot of eenvoudig uitgedrukt, split voor deze mutatie. Dit is eenvoudig bij autosomale chromosomen, die zijn immer steeds dubbel aanwezig. Bij SL chromosomen is dat wel iets anders. Zoals we weten heeft bij vogels de man twee (SL) Z chromosomen. Die kan dus split zijn voor een geslachtsgebonden recessieve mutatie. Maar een pop daarentegen heeft slechts één Z chromosoom. Het andere chromosoom van het paar, het W chromosoom bevat immers geen (kleur)informatie. Daardoor vertoont een pop de mutatie al wanneer die op haar enige Z chromosoom aanwezig is. Een pop kan bijgevolg nooit split zijn voor een geslachtsgebonden recessieve mutatie. Met andere woorden bij geslachtsgebonden recessieve mutaties toont de pop de kleur of ze heeft de mutatie niet in zich.

Crossing-over

De aanmaak van geslachtscellen bestaat uit een aantal fasen. Eenvoudig gesteld komt het er op neer dat uit één voortplantingscel, zich 4 zaadcellen of bij de pop één eicel ontwikkeld wordt. Voor het zover is maakt deze cel een aantal delingen door. Frans Alfons Janssens (1863-1924), professor Biologie en Cytologie aan de Katholieke Universiteit van Leuven, ontdekte in 1909 dat er tijdens de aanmaak van de geslachtscellen (dus tijdens de meiose) op een gegeven moment de chromatiden (naam voor de chromosomen tijdens deze specifieke fase) over elkaar komen te liggen tijdens deze celdeling. Wat de verder consequenties waren wist hij nog niet, maar hij zag daarin >

een belangrijke mogelijkheid voor het uitwisselen van genen.

Recombinatie

En inderdaad deze recombinatie van genen werd later aangetoond door de Engelse onderzoeker Bateson (1861-1921). Hij ontdekte net als Frans Alfons Janssens dat tijdens de meiose de chromatiden paren vormen en daarbij in elkaar verstrengeld raken, maar hij stelde ook vast dat de chromatiden dan op een bepaald punt breken en de stukjes zich naderhand meestal weer vasthechten aan de chromatide die ernaast gelegen is. Met andere woorden: de afgebroken stukjes gaan zich aan het verkeerde stuk vasthechten en de chromatiden wisselen op die manier genen uit.

Aangezien er zich op dat moment zo'n vier chromatiden bij elkaar bevinden en er verschillende kruisingsplaatsen of chiasmata zijn, zijn er uiteraard verschillende mogelijkheden hoe de breuk of recombinatie ontstaat. Maar gezien de complexiteit van de crossing-over wordt er in dit artikel niet zo heel diep op ingegaan.

Crossing-overs komen bijgevolg heel regelmatig voor bij vogels. Waar men vroeger dacht dat dit eerder een uitzondering was, beseffen de wetenschapper nu dat deze crossing-over heel veel voorkomen tijdens de meiose. De nieuwe combinaties van genen die bij de versmelting van twee gameten ontstaan (recombinatie) heten recombinanten.

De frequentie waarmee een crossing-over plaatsvindt, wordt aangeduid als crossing-over-frequentie voor deze gameten. De afstand tussen beide mutantgenen op het chromosoom bepaalt voor een groot deel deze crossing-over-frequentie. Een voorbeeld: Opaline en cinnamon liggen ver uit elkaar op het chromosoom en hebben daardoor meer kans om bij een eventuele breuk van elkaar gescheiden te worden. Het crossing-over percentage tussen cinnamon en opaline is 33 %, tussen opaline en ino (en uiteraard pallid, wat een allele is van SL ino) is deze kans 30%. Dat duidt aan dat deze mutaties vrij ver uit elkaar liggen op het geslachtschromosoom. Wanneer de genen dicht bij elkaar liggen is deze kans veel kleiner.

Enkele kweekuitkomsten (bij deze kweekuitkomsten is er rekening gehouden met het crossing-over percentage) Mannen worden eerst vermeld

Opaline groen x cinnamon groen		8,25 %	groen (poppen)
50 %	groen/opaline/cinnamon (mannen)	16,75 %	cinnamon groen (poppen)
50 %	opaline groen (poppen)	16,75 %	opaline groen (poppen)
		8,25 %	opaline-cinnamon groen (poppen)
Groen/opaline/cinnamon x opaline groen			
8,25 %	groen/opaline (mannen)		
16,75 %	groen/opaline/cinnamon (mannen)		
16,75 %	opaline groen (mannen)		
8,25 %	opaline groen/cinnamon (mannen)		
8,25 %	groen (poppen)		
16,75 %	cinnamon groen (poppen)		
16,75 %	opaline groen (poppen)		
8,25 %	opaline-cinnamon groen (poppen)		
Groen/opaline/cinnamon x cinnamon groen			
8,25 %	groen/cinnamon (mannen)		
16,75 %	groen/opaline/cinnamon (mannen)		
16,75 %	cinnamon groen (mannen)		
8,25 %	cinnamon groen/opaline (mannen)		
8,25 %	groen (poppen)		
16,75 %	cinnamon groen (poppen)		
16,75 %	opaline groen (poppen)		
8,25 %	opaline-cinnamon groen (poppen)		
Groen/opaline/cinnamon x opaline-cinnamon groen			
8,25 %	groen/opaline-cinnamon (mannen)		
16,75 %	opaline groen/cinnamon (mannen)		
16,75 %	cinnamon groen/opaline (mannen)		
8,25 %	opaline-cinnamon groen (mannen)		
Opaline-cinnamon groen x opaline-cinnamon groen			
50 %	opaline-cinnamon groen (mannen)		
50 %	opaline-cinnamon groen (poppen)		

Zo is het crossing-over percentage tussen cinnamon en SL ino slechts 3%, gewoon omdat beide mutaties heel dicht bij elkaar liggen op het chromosoom.

Terugkruising

U mag uiteraard dan ook niet vergeten dat er behalve een heengaande crossing-over ook een terugkruising mogelijk is. Ook de chromosomen die ontstaan zijn door crossing-over kunnen weer breken, waardoor de recombinanten opnieuw van elkaar scheiden en er weer aparte mutaties ontstaan.

Omdat men vroeger minder kennis had van deze materie werden de verschijningsvormen ontstaan door crossing-over apart benoemd. Denken we maar aan termen zoals lacewing en mustard enz., bij crossing-over met lutino (opaline-ino groen of opaline-lutino) doopte men de vogels soms als rubino enz. Dat gaf de meeste kwekers de verkeerde indruk als zouden we met een aparte mutant te maken hebben. Niets is eigenlijk minder waar. Daarom werd besloten bij het opstellen van de internationale termen om com-

binaties ontstaan door crossing-over te benoemen door de twee mutantgenen aan elkaar te schrijven met een koppeltteken (-) ertussen. Je kunt dat gemakkelijk onthouden, want in crossing-over staat immers ook een koppeltteken.

Dus opaline-cinnamon betekent gewoon een combinatie van cinnamon en opaline ontstaan door crossing-over. Hou dan in gedachten dat je evenveel kans hebt op een terugkruising. Wees dus niet verbaasd wanneer je een opaline-cinnamon man verpaart met een groene pop en je een gewoon cinnamon pop of opaline pop in het nest aantreft. Met een crossing-over percentage van 33 % heb je immers ook een grote kans dat er opnieuw een crossing-over of een terugkruising gebeurt en beide mutantgenen terug op een verschillend Z chromosoom terecht komen.

Hou er rekening mee dat het crossing-over percentage tussen de diverse SL mutantgenen steeds anders is en de percentages van de uitkomsten dus ook verschillend zijn. Daarom zullen we in een volgende artikel de combinatie van opaline met ino (en zijn allele pallid) uit de doeken doen. <

Een doelstelling?

Soms krijg je de vraag voorgelegd wat de eventuele bedoeling zou kunnen zijn van deze schrijverij?

Voor een deel is dat zeker om interessante aspecten van onze vogelarij in de kijker te willen plaatsen.

Maar er wordt zoveel, waarschijnlijk meer dan ooit zelfs, over vogels gepubliceerd?

Dat is juist, maar ook een gevolg van de in het algemeen sterk toegenomen brede belangstelling voor natuur, milieu, klimaat enz.

Wij vogelhouders/kwekers vormen in dat grote geheel uiteraard maar een betrekkelijk kleine groep. Echter tegelijk wel een groep die daadwerkelijk ook een bijdrage levert aan verbreding en verdieping van de vogelkunde.

Ondermeer vanwege het domesticeren en kweken van inmiddels vele soorten cultuurvogels, want dat is toch een specifiek terrein waarop wij thuis zijn. Vergeet daarbij niet de lange en moeizame weg die daarvoor moest worden afgelegd.

Mede dankzij het verrassend grote aantal mutaties hebben we onze (collectieve) kennis en ervaring behoorlijk weten uit te bouwen. Diezelfde ontwikkeling is immers in de natuur uitge-

sloten. Alléén in kweekkooien is dat te volgen en te sturen. Wij kunnen op die manier zogezegd meer boven halen van wat anders verborgen zou blijven. Ook is het van belang over die ontwikkelingen te praten en/of te schrijven. Vandaar dus.

Zelfs het stellen van vragen kan hierbij een positieve inbreng hebben! Laten we deze ontwikkelingen ook vooral goed vastleggen. Immers, uit 'geschiedschrijving' van onze oudste soorten cultuurvogels blijkt al te vaak, dat er juist te weinig is vastgelegd. Daardoor moeten wij nu regelmatig gissen naar de feitelijke juiste toedracht die heeft plaats-gevonden. Wij met onze zeer uitgebreide communicatiemogelijkheden, moeten niet opnieuw dezelfde fout begaan, toch?

Vogeltrek en domesticatie

In aansluiting op het voorgaande wil ik even teruggaan in de tijd.

Vogeltrek behoort tot het domein van de natuurvogels. Domesticatie tot dat van de cultuurvogels. Naarmate onze kooivogels verder zijn gedomesticeerd, is er van een zichtbare natuurlijke trekdrift geen sprake meer. Dat was in de beginperiode toch wel anders. Zo raakten tijdens de periode van de najaars-

trek sommige voliërevogels duidelijk opgewonden of onrustig. Zeer opmerkelijk werd luid roepend gereageerd op overvliegende trekkende soortgenoten. Dat maakte soms zoveel indruk, dat de passanten niet schroomden spontaan aan het gaas van de voliëre te gaan hangen. Tenzij we zouden weten wat ze elkaar in hun vogeltaal hebben toegevoegd, is dit groepsgedrag maar moeilijk te begrijpen.

Want waarom zou een gezelschap van trekkende wilde vogels zich anders laten afleiden, door de lokroep van een enkele soortgenoot daar beneden in een kooi?

De lokroep van misschien een enkele soortgenoot overheerst de trekdrift van een hele groep. Toch wel merkwaardig!

We mogen het 'verlies' aan trekdrift bij onze huidige cultuurvogels waarschijnlijk wel toeschrijven aan de voor hen totaal andere omgevingsfactoren. Een iets andere uitleg daarvoor zou kunnen zijn dat in het algemeen een natuurlijke eigenschap geleidelijk zal verdwijnen als daar geen behoefte meer aan is. Ons eigen menselijk staartbeentje lijkt daarvoor een voldoende concreet voorbeeld zo aan de staart van dit artikel.

Het was zaterdagmorgen, koffietijd, en er werd aan de voordeur gebeld. Ik deed open en voor de deur stond een keurig gekleed Turks echtpaar. Goede morgen, zegt de man in perfect Nederlands. Hij steekt zijn hand uit en ik geef hem welgemeend de mijne. Wat brengt u hier, vroeg ik. U zou kanaries verkopen, was zijn antwoord.

Een ieder die mij goed kent weet dat ik niet graag een zingende kanarie verkoop voor in een kooitje. Mensen komen, via een kennis, altijd op de meest ongelegen tijden. Tevens, wie haal je in huis en met hoeveel komen ze om één vogeltje te kopen? Ik verkoop mijn vogeloverschot liever op een beurs of aan een liefhebber van de vogelclub. Ik zit in ieder geval nooit zonder afzetgebied.

Niet wegsturen

Dit allochtone echtpaar (waar zou eigenlijk het land Allochtonië liggen?) kon ik gewoon niet wegsturen. "Komt u maar verder", zei ik, "de vogels zitten in mijn schuur achter het huis". Ik had toevallig al enkele mankanaries uit de volière gevangen en heb deze in een tentoonstellingskooitje staan. Het waren jonge gele kanaries. De vrouw had al direct een keus gemaakt en stond met een tuitmondje wat geluidjes te maken. Ze lachte naar mij en zei tegen haar man dat deze toch wel heel veel leek op de vogel die ze hadden gehad. Nieuwsgierig keek ik toe hoe gemoedelijk deze mensen met elkaar omgingen; de keus was gemaakt. Nu was het moment dat de man wilde onderhandelen. Kritisch nam hij het kooitje in zijn handen en bekeek de vogel van onder tot boven. Is dit een man en zingt hij wel, vroeg hij. Als een tierelier, was mijn antwoord. Nu keken de beide klanten mij verbaasd aan. Als een tierelier is dat dan geen kanarie, vroeg hij. Ik vertelde hem dat dat een uitdrukking was als een vogel heel goed zong. Iets wantrouwig werd de vogel nogmaals bekeken en in het Turks vertelde de vrouw het een en ander aan haar man. De man klaarde weer op en vroeg wat de vogel moest kosten. € 15.= antwoordde

Als een tierelier

ik. Nogmaals werd de vogel bestudeerd, € 10.= zei hij plots. Dit was het laatste wat ik had verwacht en vertelde hem dat € 15.= een koopje was voor zo'n mooie vogel. Nee meneer, ik ga niet onderhandelen over de prijs ik geef u er een zakje voer bij cadeau en daarmee is de kous af.

Niet moeten beginnen

Over een kous had ik ook niet moeten beginnen want dat was toch ook weer iets om uit te leggen. De man keek mij vriendelijk aan en zei, ik geef u € 10.= en vertel iedereen in de moskee dat u mooie vogels te koop heeft. Beste man, de prijs is € 15.= en vertel alstublieft niet dat ik vogels te koop heb. Er zijn nog enkele kanaries te koop en die worden van de week weggehaald door een kennis van mij, loog ik. De man haalde zijn schouders op en vertelde (denk ik) in het Turks aan zijn vrouw dat ik onvermurwbaar was en dat er aan de vraagprijs niets was te veranderen. Duidelijk gaf de vrouw non-verbaal aan dat ze de vogel wou hebben. Met enige tegenzin betaalde hij mij het geld en vroeg, om nog wat te vragen, hoe oud een kanarie kon worden. Ik vertelde dat als ze goed voor de vogel zorgde deze wel 10 jaar oud kan worden. Ik rekende hem voor dat het € 1,50 per jaar zou zijn. Het ijs was weer gebroken. Deze grap konden ze wel waarderen.

Kartonnen doosje

De kanarie ging in een kartonnen doosje en inclusief wat voer overhandigde ik deze aan de vrouw. Weer kreeg ik van beide vriendelijk een hand. Ik wenste ze veel geluk met hun kanarie en hoopte ze over tien jaar weer te zien. <

Kanarie Wetenswaardigheden

auteur
Jan van Hoften

Uitgeverij De Vlaamse Boekverhuur

BOEK
BESPREKING

De frequentie waarop boeken op het gebied van het houden en fokken van kanaries verschijnen is momenteel erg laag. Zodra er dan ook een nieuw boek over dit onderwerp op de markt komt dringt zich al snel de vraag op: hoe is de actuele stand binnen de kanariesport verwoord? Jan van Hoften geeft hierop geen antwoord. Als Harzerfokker heeft hij vanuit zijn eigen praktijkervaring en met behulp van artikelen van andere schrijvers, waarvan sommigen al zijn overleden, een groot aantal facetten (82) van de (Harzer)kanariesport beschreven.

Zij zijn vooral gericht op het houden, de verzorging en de gezondheid van kanaries. Zowel de beginnende als de wat meer gevorderde kanarieliefhebber kan zo een inzicht krijgen in de wijze waarop diverse verzorgingsaspecten kunnen of moeten worden aangepakt. Alle items staan op alfabetische volgorde waardoor het boek goed als naslagwerk kan dienen.

Het boek gaat niet in op natuurhistorische, cultuurhistorische en foktechnische onderwerpen. De fokkers van zang-, kleur- en postuurkanaries zullen deze onderwerpen niet in dit boek aantreffen. Blijkbaar was dit ook niet de insteek van de schrijver waardoor de inhoud van het boek een basis kan zijn voor een vogelliefhebber die verdere studie wil gaan maken van de kanariesport.

i Het boek is **ONDER MEER** te bestellen via de website www.vogelboekhandel.nl of door overmaking van € 29,95 + € 3,00 verzendkosten = € 32,95 op ING-bank 6791634 tnv. Vogelboekhandel J & J ovv. Volièrevogels en uw adres, waarna u het boek krijgt thuis gestuurd. Voor België kunt u € 35,95 (inclusief € 6,00 verzendkosten) op Bank van de Post 000-1701713-42, tnv Vogelboekhandel J & J, te Nunspeet overmaken.

Reggio nell'Emilia

Kost een centje, maar dan heb je ook wat!

Een nieuw soort kooi

Op 18 t/m 20 november jl. bezocht ik de internationale vogeltentoonstelling in Reggio nell'Emilia – Italië. Dit bezoek is een jaarlijkse traditie geworden, want er valt voor de liefhebber echt heel veel te zien. Op deze bladzijden een kleine fotografische impressie.

Ledverlichting boven de lopers

Geen zand maar papier

In vaderlandse kleuren verkrijgbaar...

amilia

Vrijdbaar

De zaalwacht (ongewapend)

Grasparkieten genoeg!

Zo kan het ook

Wat denk je er van?

Italiaanse vogelhuisjes

Speciaalclub

Insecten- en

Vruchtenetende Vogels

Soort en ondersoorten

Naast de nominaatvorm *Copsychus malabaricus malabaricus* die van oorsprong uit West- en Zuid-India komt, zijn 21 ondersoorten bekend. Het verspreidingsgebied beperkt zich niet alleen tot India, maar strekt zich ook uit over Sri Lanka, Assam, Birma, de Andamaneilanden, Sumatra, Java en Borneo en hun ervoor gelegen eilanden. De meeste ondersoorten lijken op de nominaatvorm. Er zijn echter een paar uitzonderingen. De zwartstaart schamalijsster - *Copsychus m. nigricauda* - is (wordt gefokt bij een van onze leden) afkomstig van het Kangean-eiland. Bij deze vogel ontbreken de witte onderstaartveren en bezit de pop nagenoeg dezelfde kleuren als haar man.

Woongebied en levenswijze

In zijn natuurlijk leefgebied bewoont de schamalijsster het ondoordringbare struikgewas van het oerwoud. Schamalijssters bewegen dicht boven de grond van struik naar struik om insecten van de vochtige oerwoudgrond te

zoeken. Vanaf de lagere twijgen zoekt hij de ondergrond af en springt dan met opgewonden staartslagen en 'tek-tek' roepen op de buit af. Kleine insecten worden direct doorgeslikt. De grotere worden meerdere malen fijngehakt en in de snavel tegen takken geslagen. De voeding bestaat meestal uit kleine kevers en vlinders, vliegende mieren en plantaardige voeding die in het betreffende seizoen voorhanden is. Net als andere insectenetters werkt de schamalijsster de onverteerbare voedingsbestanddelen in de vorm van boonachtige maagproppen weer naar buiten.

Beschrijving van de vogel

De man heeft een totale lengte van ± 26 cm, het gewicht is 30-35 gram en zijn staart meet 16-20 cm. De poppen zijn grijs in plaats van zwart, de buik is oranjebruin en de staart is 5 cm korter. Jonge vogels hebben een bruin gemêleerde kop, rug en vleugels. Na de eerste rui zijn ze gedeeltelijk op kleur. Eenjarige vogels laten nog wat bruin in de vleugels zien.

Alles over de schamalijsster - *Copsychus malabaricus*.

Een veel gehouden vogel, meestal alleen voor zijn prachtige zang, is de shama of schamalijsster. In dit artikel leest u alles over zijn familie, de herkomst, hoe bepaalde vogels er uit zien enz. Tevens laten wij een fokker aan het woord. Hij zal u alles vertellen over de voeding en het houden en fokken van deze koning der zangers.

De zang

De zang is veelzijdig en melodieus en ook de pop zingt af en toe. De man zingt het hele jaar door en leert als imitator nog veel bij. Het resultaat is dat elke schamalijsster anders zingt. Men onderscheidt zijn zang in drie zangtypen:

- De luide motiefzang: deze zang is voornamelijk om het territorium af te bakenen en voor de paarvorming. Tijdens deze zang zit de vogel hoog opgericht waarbij de veren strak tegen het lichaam zitten en de staart rechtop wordt gestoken.
- De zachte strijdzang: hierbij verdedigt hij zijn territorium en leidt direct de paarvorming in.
- De rustzang: deze kan meer dan een uur duren zonder onderbreking. Tijdens deze zang zijn de veren licht opgezet en zit hij in een ontspannen houding.

Schamalijssters en de speciaalclub

Vele leden van onze Speciaalclub van Insecten- en Vruchtenetende Vogels >

› hebben tijdens ons 40-jarig bestaan met succes schamalijsers gefokt.

Om liefhebbers te helpen met de fok van insecten-, vruchten- en nectarende vogels fungeren diverse leden als vraagbaak. Verder kunnen we liefhebbers ondersteunen met ruil en/of aanschaf van onder andere schamalijsers door middel van onze bestandsregistratie. Wel dient vermeld te worden dat deze diensten alleen gelden voor onze leden.

Om u een idee te geven over het reilen en zeilen bij de fok van schamalijsers willen wij dit artikel voor het grootste deel vullen met de onderstaande ervaringen van een van onze leden.

REMCO BEIJERSBERGEN BESCHREEF IN 2004 ZIJN FOKERVARINGEN MET SCHAMALIJSERS OP DE VOLGENDE WIJZE

Mijn voorliefde voor de schama's ging zo ver dat ik mijn rode kardinalen heb verkocht en een jonge man schama heb aangeschaft bij een fokker. De man was nog in jeugdkleed, maar begon al aardig te zingen. De vogel heb ik in mijn gezelschapsvolière van 3 x 2 x 2,20 m geplaatst. In mijn volière heb ik ook voor een nachthok gezorgd waar de vogels zich bij winderig weer en als het koud is terug kunnen trekken. Na de winter van 2002 bleek de vogel winterhard te zijn. Zelfs het rondlopen in de sneeuw deed hem niets. Je hoort vaak dat schama's niet onder de 10°C kunnen, laat staan rond het vriespunt. Dat was het nu toch regelmatig. Het was zelfs zo koud dat er ijspegels aan mijn waterfontein hingen. Ik heb namelijk een bak van 80 liter ingegraven met een pomp, zodat het water door blijft stromen en de vogels naar hartenlust kunnen badderen. Het heeft iets natuurlijk.

Het paar oranjebuikvliegenvangers kwam regelmatig in aanvaring met de schama en zo besloot ik om de vliegenvangertjes dan maar te verkopen. In september 2003 heb ik een importpop schama erbij gekocht.

De man heb ik de eerste twee weken opgesloten in het nachthok zodat de pop de volière kon verkennen en met rust werd gelaten. Dit op aanraden van andere fokkers, omdat de man nogal eens agressief kan zijn. Inmiddels kon

de man door de ruï komen en konden ze elkaar horen en ook zien. De vrouw zocht de man op bij het gaas en begon zachtjes te zingen. Dit leek mij een goed teken. Na twee weken heb ik het mannetje bij het vrouwtje gelaten en het klikte bijna meteen. Er werd even wat najaagwerk gedaan, maar al gauw accepteerden ze elkaar.

Bepanting

In mijn volière heb ik tegen de achterwand klimop, bruidssluijer en kamperfoelie geplant. Verder staan er een paar jeneverbesstruiken en een den-boompje. De hele winter van 2003 zaten de schama's samen met putters en barsijsen in de buitenvolière. Mijn ervaring is dat schama's goed samen kunnen met Europese cultuurvogels zolang ze maar geen zwarte of fel oranje buik hebben. Dus geen goudvinken of oranjebuikvliegenvangers erbij in de volière.

Het fokseizoen 2004

Begin mei 2004 heb ik tussen de klimop een paar broedblokkjes opgehangen. Onder andere een halfopen vliegenvangersbroedblok met daar in een korfje van pitriet. Al vrij snel zag ik het popje met wat kokosvezels in haar snavel naar het hokje vliegen. Op 10 mei deed ik mijn eerste inspectie en zag tot mijn grote verbazing dat er al 3 eitjes in een half afgemaakt nestje lagen. Waarschijnlijk was het korfje voldoende en heeft de pop het een beetje aangekleed met kokosvezels. Ik heb geen balts of paring waargenomen. Wel kwam de man regelmatig een kijkje nemen. Na mijn inspectie van 10 mei ben ik niet meer wezen kijken daar ik een week met vakantie was. Volgens mijn schoonvader was het popje vanaf 14 mei niet meer te zien wat inhield dat ze zat te broeden. Dat was ook de datum die ik in gedachten had gehouden en daar 11 dagen bij opgeteld. Op dinsdag 25 mei zag ik 's morgens een aantal lege eierdopjes in de volière. Aan het aantal lege dopjes te zien moesten het zeker 4 en misschien wel 5 eitjes zijn geweest. De volgende dag vond ik nog eens 2 dopjes. Dus zeker 5 eieren. De pop was druk bezig met voedsel verzamelen en ging regelmatig op de jongen zitten om ze warm te houden. Na een aantal dagen zag ik ze

rondvliegen met de eerste luiers. Die wilde ze het liefst zo ver mogelijk van het nest verwijderen. Nu kwam ook de man af en toe met een wormpje aanvliegen. Daar de pop graag naar buiten wilde, heb ik een stuk van het buitenportaal van mijn volière opengesteld. Hier vond ze ook spinnetjes en allerlei andere kleine insecten. Loslaten in de tuin vond ik een te groot risico met nogal wat katten in de buurt.

Buffalowormpjes

Het voeren ging goed. Als ik thuis was, gaf ik in ieder geval 's morgens ontdooide pinky's, buffalowormpjes en wasmotlarven. Verder regelmatig levende buffalo's en witte meelwormen gedurende de dag. Wanneer ik naar mijn werk ging, gaf ik een ruim bakje met ontdooide diepvriesvoer en een bakje levende buffalo's. 's Avonds gaf ik dan gelijk nieuw voer wat gretig werd opgenomen. Na het uitkomen heb ik zo'n 12 dagen bij opgeteld voor het uitvliegen. Op advies heb ik de jongen de eerste keer niet geringd daar de ouders ze na het ringen nogal

- 1 De pop
- 2 Eenjarige man, hij laat nog wat bruin in de vleugels zien.
- 3 Overjarige man

eens uit het nest gooien. Wel heb ik een digitale foto gemaakt om te zien hoeveel jongen er nu eigenlijk in het nestkastje zaten. Tot mijn verbazing zag ik zes kopjes. Dus nog meer dan ik dacht.

Uitgevlogen

Op 5 juni vloog het eerste jong aan het eind van de middag uit zijn "benarde" huisvesting. In eerste instantie was er veel tumult bij de man en dat werd meteen afgestraft door de pop. Het jong dook gelijk in de begroeiing. Na verloop van tijd was de nieuwigheid er af en kalmeerde de man. Er werd druk gevoerd en al vrij snel kwamen ook de andere 5 jongen uit het nest. Het is nu 15 juni en een aantal jongen begint al zelf wat weg te pikken. Hun staartjes groeien al aardig. Geleidelijk voert de pop minder en is het de taak van de man om her en der wat weg te stoppen. De pop is inmiddels aan een vervolglegsel begonnen. Kenners lieten mij weten dat ik de jongen na 30 dagen vanaf de geboorte moest uitvangen om gevechten te voorkomen. Tot nu toe

gaat het goed en nu maar afwachten tot de volgende lichting.

HET FOKJAAR 2011

Remco Beijersbergen fokte in de jaren daarna regelmatig met schamalijsers en nu in 2011 fokte hij wel op een heel bijzondere manier met deze vogels. Een gedeelte van zijn fokverslag wilden wij u niet onthouden dus laten wij hem verder weer aan het woord.

Aankoop

In het voorjaar van 2011 heb ik een jong koppel roodoorbuulbuuls en schamalijsers van 2010 aangeschaft. Gezien de leeftijd had ik er niet veel vertrouwen in dat 2011 een jaar met jongen zou worden. Op de eerste plaats heb ik de man van de roodoorbuulbuul geruild met een ander mannetje dat duidelijk beter klikte met het popje. Er was gelijk baltsgedrag waar te nemen en het zag er veelbelovend uit.

De fok.

In april van dit jaar is mijn jonge koppel schama's begonnen met nestelen. Nadat er druk gebalst en luid gezongen werd door het mannetje, lagen er al gauw 4 mooie gespikkelde eitjes in het nest. De schama's en de roodoorbuulbuuls verdroegen elkaar goed in de eerder (2004) beschreven volière.

Op de 12e dag van het broeden kwamen de jonge schama's uit, maar het ging helaas niet goed. De volgende dag lagen alle jongen dood voor de ingang van mijn volière. Was het de drukte van de jonge buulbuuls met hun ouders of was er iets anders aan de hand? Ik fok al ruim 6 jaar met schama's en dit had ik nog nooit meegemaakt. Na ongeveer 2 weken begon de pop opnieuw met leggen en dit keer hield ik het goed in de gaten. In de tussentijd had ik de jonge buulbuuls uitgevangen en het ouderpaar roodoorbuulbuuls begon met zijn tweede ronde. Alles verliep voorspoedig, de jonge buulbuuls werden geboren en groeiden voorspoedig op. Wat later waren de schama's weer aan de beurt. Vroeg in de ochtend was er veel drukte en ja hoor, er waren jonge schama's, maar tot mijn schrik zag ik het mannetje met een jong in zijn snavel en deze mooi voor het deurtje neerleggen.

Gelukkig ging dit niet hardhandig en pakte ik het jong en legde het terug in het nest. De man heb ik gelijk uitgevangen en de pop heeft haar jongen in haar eentje grootgebracht. In het begin met krekels (maat 4/5) en later met wasmotlarven, meelwormen en veel regenwormen. Deze laatste kocht ik in een hengelsportzaak en knipte ze in tweeën. De jongen groeiden goed. Het waren dus niet de buulbuuls die het nest van de schama's verstoorden, maar de man schama zelf. Waarschijnlijk was hij te fel en wilde hij de jongen uit het nest halen en opnieuw beginnen. De eerste ronde heb ik gelukkig toch nog 3 jonge schama's op stok gekregen en geringd met 3,5 mm ring die ik van tevoren omwikkeld had met ventielslang.

Slechte vader

De tweede ronde schama's verliep zoals de vorige. De man voerde de pop wel op het nest, maar keek niet om naar zijn uitgevlogen jongen. Nadat ik de 3 jongen had uitgevangen begon de pop weer te broeden en dit keer op 5 eitjes. Alles kwam uit, de man bevruchtte wel goed de pop, maar was tot nu toe een slechte vader. Deze ronde moest de pop alles alleen doen. Het vijfde jong heeft het niet gered, maar 4 jongen in deze situatie was ook helemaal niet slecht. Helaas moest ik de jongen op de 4e dag ringen omdat ik op vakantie ging. Helaas is bij 3 jongen de ring afgevalen. Het kan slechter, nu heb ik in ieder geval toch 7 mooie schama's en 5 jonge roodoorbuulbuuls.

Bewogen seizoen

De pop van de schama zit nu nog op 2 eitjes en het is even afwachten of de man meehelpt. Gebleken is dat de schamalijsers en roodoorbuulbuuls wel samen in een volière hun jongen kunnen groot brengen. Zolang je maar genoeg voer aanlevert, is er qua voer niet echt concurrentie. Het is een bewogen seizoen geweest, waarin zelfs de pop schama nog even legnood had en die ik bijgevolg voor een uurtje apart heb moeten zetten. Gelukkig kwam het eitje er goed uit en heeft ze er verder geen last meer van gehad. Dit was in de periode dat er veel regen viel (eind juli) en misschien dat vocht hiervan de oorzaak was. Mijn fokseizoen is ondanks dat alles toch een succes geworden. <

In het najaar van 2010 kon ik op een vogelmarkt een koppel gekraagde roodstaarten uit 2009 kopen. Bij thuiskomst heb ik ze samen gehuisvest in een vlucht van ongeveer twee bij een meter. Deze vlucht is begroeid met coniferen en buxus en tegen de achterkant bekleed met heidematten.

Gekr

Verder is er een voerbak met een waterdrinkbak die ik tegelijk naar buiten kan draaien om de vogels bij het voeren zo weinig mogelijk te storen. Ik geef ze universeelvoer vermengd met meelwormen.

Vorbereiding

Zo rond december heb ik de man van de gekraagde roodstaart apart gezet in ruimere volière bij een koppel Japanse nachtegalen en een koppeltje mozambiquesijsjes. De vogels kwamen goed de winter door en begin april 2011 heb ik de man weer bij de pop gezet. In de vlucht had ik een horizontale nestkast opgehangen waarvan ik de opening handmatig ovaal heb gemaakt. De man wil namelijk voor deze opening wel eens baltsen om het popje te lokken.

Mijn kweek met de aagde roodstaart

Het nestkast werd al vrij snel door haar geïnspecteerd. De man ging in deze periode steeds meer fluiten. Dit is niet echt hard, maar wel aangenaam is om naar te luisteren. Op 15 april werd het eerste nestmateriaal in de nestkast aangetroffen.

Broeden

Op 19 mei werd het eerste ei gelegd en in de daar opvolgende dagen werd het legsel uitgebreid tot 5 eieren, zodat vanaf dat moment met broeden werd begonnen. Ik heb daarna geen nestcontrole meer uitgevoerd om de vogels zoveel mogelijk met rust te laten. Het menu van de vogels was inmiddels uitgebreid en bestond nu uit universeelvoer met buffalowormpjes en meelwormen. Ik zag de pop met voer naar het

nest vliegen en de eerste eierschalen lagen al in de voerbak. Ze had het erg druk wat er op duidde dat er meerdere jongen waren. Op 10 juni besloot ik voor het eerst te kijken en de verbazing was groot toen ik vijf jongen zag liggen. Er zat niet veel verschil in grootte en de kleinste was nog niet zolang uit het ei. De volgende dag zag ik de pop met het inmiddels overleden kleinste jong in de bek door de vlucht vliegen. Ik besloot om het dode jong uit de vlucht te verwijderen.

De overige jongen deden het goed en zijn op 13 juni geringd. De ringen waren met een stukje ventielslang afgeschermd.

Dagelijks werden levende buffalo's en geknipte meelwormen bepoederd met Aves Meelwormenvoer aangeboden.

Uitgevlogen

Op 23 juni zag ik dat er een jong was uitgevlogen en een dag later waren alle jongen uitgevlogen. Helaas lag er de volgende dag een jong dood op de grond. Ik kon hier echter geen verklaring voor bedenken en moest het voor lief nemen. De overige drie konden al vrij snel goed vliegen. Na vier weken waren ze zelfstandig en ving ik ze uit om ze vervolgens in een aparte, naastgelegen, vlucht onder te brengen. Het bleek dat het ging om twee mannen en een mooie pop.

Mijn ervaring is, dat er ook in kleinere ruimten goed met deze vogels te kweken valt en dat het met de onderlinge agressie reuze meevalt. <

Januari

Norwich
postuurkanarie
(schimmel)

Oud Engels ras

De Norwich postuurkanarie is al een heel oud Engels ras waarvan het ontstaan moeilijk te achterhalen is. Het verbeteren van de Norwich vond plaats via kruisingen met de grotere Lancashire, terwijl er ook gericht werd gefokt met schimmelvogels. Hieraan kleefden ook nadelen. De vogels werden te groot en de bevedering te lang, wat spoedig allerlei vervelende bijverschijnselen opleverde, zoals het optreden van lumps.

De vorm van het lichaam

De Norwich onderscheid zich van andere postuurkanarierassen door de vorm van het lichaam, in nauwe samenhang met de grootte. Daarnaast kenmerkt het ras zich door de kwaliteit van de bevedering. De beschrijving van de Norwich geef ik u via de Standaardreizen postuurkanarie NBvV 2008.

De vorm van het lichaam is ten opzichte van de grootte kort en gedrongen met een goed volume. De rug moet breed en goed gevuld en licht gewelfd zijn.

De borst is breed en goed afgerond, deze ronding loopt in een vloeiende lijn door tot de staart. De grootte van de Norwich moet 16-16,5 cm zijn. Daarbij moet de houding van de vogel onder een hoek van 45° staan. De afstand tussen de ruglijn en de borstlijn geeft de vogel een baleffect en is maatgevend voor de juiste afmetingen van het lichaam.

De kop, hals, nek, vleugels, staart en poten

De kop is fors, breed en goed rond, daarbij bezit hij een gewelfd voorhoofd, bolle wangen en een korte kegelvormige snavel. De ogen zijn geplaatst in het verlengde van de snavel en moeten zichtbaar blijven. De hals is kort en breed. Kop, nek en schouders vormen één geheel. Een heel licht glooiende lijn vanaf de achterkant van de schedel naar de rug en vanaf de keel naar de borst, zodat de hals bijna niet zichtbaar is. De vleugels moeten niet te lang, maar eerder in overeenstemming zijn met

de volume van het lichaam. Daarbij moeten de vleugels goed gesloten gedragen worden, zonder dat ze elkaar op de rug kruisen. Afhangende vleugels zijn een fout kenmerk en wijzen op een onvoldoende volume van de rug. De staart is kort en goed gesloten, de aanzet van de staart goed gevuld. De vogel moet stevige poten van een middelmatige lengte bezitten, daarbij mogen de dijnen niet zichtbaar zijn. In de rusthouding staan de pootjes iets uit elkaar.

De kleur en bevedering

Alle lipochroomkleuren toegestaan, deze kleuren moet egaal verdeeld en helder zijn. Om de vogel een goed model te geven is het noodzakelijk dat hij een dichte en goed gesloten bevedering bezit. Vanzelfsprekend moet de bevedering daarbij gaaf en compleet zijn, goed gevuld, glad en glanzend aansluiten aan het lichaam. Als de gevraagde kwaliteit van de bevedering wordt afgezet tegen de grootte van de vogel, dan is het duidelijk, dat meer dan normale aandacht aan de bevedering moet worden geschonken. De bevedering van de Norwich is lang, langer dan die van bijvoorbeeld de kleurkanarie. Daarnaast wordt de lange bevedering nog een beïnvloed door het wel intensief zijn van de vogel. Een niet intensieve Norwich heeft een veel langere bevedering, maar deze is vaak

ook zachter van constructie dan de lange bevedering van een intensieve vogel.

Wil de fokker voldoen aan de kwaliteitseisen die aan de bevedering worden gesteld, dan moet voorkomen worden, dat teveel met schimmelvogels onderling wordt gefokt.

De normale fokmethode is uit te gaan van een combinatie intensief x schimmel. Het teveel doorvoeren van schimmel x schimmel zal leiden tot het ontstaan van een zeer zachte lange bevedering, waarbij de kans op lumps alleen nog zal toenemen. Vanzelfsprekend moet de vogel gezond zijn, met een niet beschadigde of vuile bevedering

Wat is lumps?

Dat zal ik in een paar woorden vertellen. Lumps kan een vogel krijgen als er herhaaldelijk schimmel x schimmel gekoppeld wordt. De vogel krijgt dan een langere bevedering. Als alles goed gaat krijgt de vogel normaal zijn bevedering die zijn gehele lichaam bedekken. Is een vogel extreem intensief gefokt dan komt hij in de problemen. Zijn veren kunnen niet zijn lichaam bedekken omdat ze te kort zijn. Bij zware schimmelvogels krijgt men het tegenovergestelde probleem. De veren zijn lang en zo breed dat er geen huid genoeg overblijft om alle veertjes ver genoeg van elkaar te laten groeien. Het zijn dus veerfollikels in de opperhuid die elkaar verdringen tot er een veer gaat groeien tussen het lichaam en de opperhuid. Dat gaat gepaard met een steeds groeiende knobbel, lumps genaamd. Dit is een gezwel vol bloed en etter zolang het groeit. Op de lange duur verdroogt het en kan men eventueel de huid afbinden met garen, na een paar dagen zal het gezwel eraf vallen. Deze vogels zijn niet meer geschikt voor de fok en mogen dan ook nooit verkocht worden als fokvogels. Vogels op oudere leeftijd kunnen ook lumps krijgen, meestal zien we dat aan de vleugels, rug en flanken. Vogels met lumps horen niet op een tentoonstelling thuis en worden dan ook niet gekeurd.